

El meu Joan Brossa

ANGEL CARMONA

Vaig conèixer Brossa allà per l'any 1952. Joves que aleshores teníem el modest disseny de renovar el panorama teatral vam topar en la nostra peripècia amb un tipus estrambòtic, voltat d'uns pintors inspirats per ell i tan boigs com ell; aquests pintors es deien Tàpies, Cuixart, Ponç i Tharrats. Fruit de les seves elucubracions (hi havia també un filòsof, Arnau Puig) era una revista molt curiosa i divertida anomenada *Dau al Set*. Per a la nostra tafaneria bohèmia i un xic irresponsable, Brossa i els seus eren figures pintoresques que arrenjeràvem al costat d'espècimens com el Gran Gilbert i Mary Alda. Compans nostres van participar en unes representacions d'obres teatrals de Brossa que, de bell antuvi, consiràvem una pura i simple presa de pèl.

Tanmateix, entre nosaltres s'havia infiltrat una certa inquietud investigadora. Brossa, sospitàvem alguns, podria ésser quelcom més del que en principi ens semblava. Jo, per exemple, després de parlar amb ell, havia estat colpit per la seva intel·ligència, per la seva embranzida com a guerriller de la cultura, per la seva integritat en la defensa d'uns principis. Un dels nostres companys, Jordi Grau, l'actualment prestigiós director de cinema, va dir-nos que Brossa li havia llegit uns quants poemes seus, i que aquests poemes eren del bo i millor que mai sentí, en literatura catalana. Qui escriu això no trigà gaire temps, efectuada una posterior lectura, a subscriure les opinions de l'amic Jordi Grau. Gradualment, Brossa s'anava engrandint als nostres ulls. Els autodidactes i esbojarrats que aleshores érem nosaltres vam intuir les qualitats profundes de Joan Brossa. Ai las!, no s'esdevingué el mateix amb els representants més respectables de la cultura del país.

La cultura del país, amarada dels sucus neoclàssics del Noucentisme, i això val tant per a la dreta com per a la *soi-disant* esquerra, rebutjà en rodó Joan Brossa (consulteu antologies com les de Triadú i la de Castellet i Molas) per bàrbar, boig i plebeu. Greu error, sens dubte, com la història immediata demostraria.

Molt podríem parlar de com Brossa, dins un poder imaginatiu que no té res a veure amb el que després s'ha nomenat «realisme poètic», fou iniciador a la nostra postguerra d'una poesia *engagée*, lligada a la revolta i a l'esperança de l'home; així en llibres com

Em va fer Joan Brossa (1950), *Odes rurals* (1951), *Catalunya i selva* (1953-54), *El pedestal són les sabates* (1955). Ara bé, si hem de reivindicar Joan Brossa com a poeta social, cal dir que la seva aportació ultrapassa, i de molt, el punt anecdòtic en què sovint es detenien aleshores els poetes socials a les nostres latituds. D'igual manera, Brossa tampoc no s'acaba, ni de lluny, amb els seus jocs (d'altra part, tan suggestius) i experiències de laboratori.

Brossa, quan jo no parlava ni un mot en català, va descobrir-me la realitat insubstituïble de Catalunya, missatge de joia i de vida necessari a tots els homes de la terra. Aquest missatge, sempre latent a les obres de la millor Catalunya, en el nostre poeta es fa cant, testimoni segur i afirmació serena per damunt de tots els desastres. És una mena de misticisme pagà que, sense desconèixer la història, no s'impressiona davant els seus enganyosos espectacles, conscient d'un esdeveniment humà més profundes. De cara al soroll i a la fúria del món, a diferència del «vanitat de vanitats», Brossa, al meu entendre, contesta amb un «plenitud de plenituds». Per a ell, hi ha sempre a la vida quelcom més fort que totes les històriques bestieses, passades, presents i futures: «El vent estén una ala indestructible»; «Roda la terra el seu anell i canta»; «La primavera passa i enterra el cos dels reis». Aquest home lleig i extravagant sap, per la pròpia revelació interior, de la força invencible de l'home:

«Després que flamejà el planeta Terra,
La vida dormitava en un abisme
Mig esbossat en filaments de plantes.

Jo ja existia.

Més tard, curt i petit, ja era un home;
Més tard, gran i poblat, sempre ascendia,
I no me puc extingir. Ara em passejo
Per Barcelona.»

Ara que Brossa comença, si fa no fa, a convertir-se en ídol de la *divine gauche* i que el seu teatre interessa cada vegada més als esnobs, caldria evitar de confondre l'«anècdota» del nostre poeta amb la seva «categoria», al meu entendre, indiscutible. Si un temps el pintoresquisme exterior de Brossa li barrà el camí d'una merescuda consideració intel·lectual, avui també pot fer mal, i aquesta vegada no en seria ell la víctima, la pruija d'imitar un fenomen inimitable. Hi ha un aspecte de l'activitat de Brossa inseparable d'aquests anys difícils i con-

fusos de la nostra postguerra i, per consegüent, històric i relatiu. A hores d'ara, haig de dir que encara no sé situar el seu mateix teatre en la perspectiva d'un esdevenidor possible. Crec, però, que a qualsevol estudi sobre l'obra de Brossa li caldrà, com a punt de partida, la seva qualificació com a un dels poetes més vàlids i significatius de la literatura catalana.